

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno.

Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni; za četrletno eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratov po 20 h od enostopne petit - vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 10. oktobra 1907.

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina: O revizijah finančnih organov pri naših zadrugah. Naši prizivi v registracijskih in drugih zadevah. Še nekaj besedi o Mihaelu Vošnjaku in o njegovem zadružništvu. Nekoliko o kmetijskih strojih. Važnost živinorejskih zadrug za povzdigo živinoreje na Kranjskem. Gojimo sadjarstvo. Gospodarske drobtine. Kronika Zadružne zveze. Vprašanja in odgovori. Zadružni pregled. Bilance. Občni zbori, Inserati.

O revizijah finančnih organov pri naših zadrugah.

V zadnjem času se mnogo naših zadrug pritožuje, da prihajajo k njim finančni stražniki in pregledujejo knjige in druge listine, ki se nahajajo v prostorih zadruga. Da se kaj takega zopet ne ponovi, in da bodo vedele naše zadruga, kako naj v takih slučajih postopajo, prosimo, da pazljivo prečitajo sledeče vrste.

Finančne preglede v pristojbinskih zadevah izvršujejo navadno finančni uradniki. Finančna oblast pa sme v to svrhu pooblastiti tudi finančnega stražnika, ki se mora ob nastopu pregleda izkazati s tozadevnim dekretom, sicer se mu lahko izvrševanje pregleda odreče. Odposlanik finančne oblasti sme svoje preglede izvršiti edino le v toliko, da dožene pravilnost plačanih neposrednih pristojbin in vporabljenih pristojbinskih olajšav ob konverzijah hipotečnih dolgov.

Po § 12., črka a, zakona z dne 13. decembra 1862, d. z. št. 89, sme finančna uprava naložiti vsaki zadrugi, ki je podvržena plačevanju neposrednih pristojbin, da vodi posebno knjigo za neposredne pristojbine (ki je navadno združena s podatki glede rentnine in 2°/_o pristojbine za obresti tekočega računa). Knjigo neposrednih pristojbin se mora davčni oblasti pokazati pri plačevanju neposrednih pristojbin. Opustitev predložitve te knjige se lahko kaznuje z globami zaradi nereda v smislu § 43. prist. zakona in v smislu odredbe finančnega ministrstva z dne 6. apr. 1856, d. z. št. 50. Po navedenem § 12. prist. zak. sme finančna uprava odrediti tudi preglede na licu mesta, ki pa obsegajo le pregled knjige neposrednih pristojbin in primerjavo podatkov

te knjige z izvornim blagajniškim dnevnikom ali razdelnikom. Vsak drugi vpogled v kateresibodi knjige naj se kratkomalo odreče. Finančni pregledovalni organ tedaj nima pravice, da bi dognal, ali so knjige pravilno kolekovane, ali pa druge kateresibodi listine, ki se nahajajo pri zadrugi. Priporočamo zato zadrugam, da vodijo povsod posebno knjigo za pristojbine in rentni davek, ki jo dobijo pri Zadružni zvezi. V to knjigo naj dovolijo finančnemu organu, ki se izkaže s pravilnim dekretom, vpogled in naj mu obenem dovolijo primerjati zabeležbe te knjige z dotičnimi vpisi v blagajničnem dnevniku, ali pa kjer se ta ne vodi, v blagajničnem razdelniku. V ostalo vsebino vpisov pa naj zadruga finančnemu organu ne puste vpogledati!

Da se finančna oblast prepriča pri raiffeisenskih posojilnicah, ki vživajo posebne pristojbinske olajšave po zakonih z dne 1. junija 1889, d. z. št. 91, zin dne 11. junija 1894, d. z. št. 111, o tem, ali opazujejo posojilnice pogoje, na katere so navezane te pristojbinske ugodnosti, sme tudi odrediti preglede na licu mesta. Toda ti pregledi se vršijo v smislu § 5., točka a) zak. z dne 11. junija 1894, d. z. št. 111, in v smislu točke 2.) odredbe finančnega ministrstva z dne 13. junija 1894, št. 27.152, edino le pri posojilnicah, ki ne pripadajo nadzorovanju po kakik avtonomni korporaciji ali po kakik zadružni zvezi. Raiffeisenske posojilnice, ki so naše članice, naj se torej zahtevi kakkega finančnega stražnika, ali uradnika, da pregleda pri posojilnici knjige in zadolžnice, kratkomalo vprejo in naj se nikar ne boje, da bodo vsled tega kaznovane.

Edine izjeme, ki veljajo za raiffeisenske posojilnice, so pregledi knjige neposrednih pristojbin in konverzijskih dnevnikov, ki se morajo voditi po predpisih § 9., odstavek 1., zakona z dne 22. februarja 1907, d. z. št. 49, in § 11. izvršilne naredbe k temu zakonu z dne 25. februarja 1907, d. z. št. 50. Vsaka denarna zadruga, ki se bavi s konverzijo hipotečnih dolgov in v to svrhu zahteva vporabo pristojbinskih olajšav temeljem §§ 2. in 6. zak. z dne 22. febr. 1907, d. z. št. 49, mora voditi mesečni dnevnik, v katerega se vlagajo opisne vlozhe pole za vsak posamezen slučaj konverzije. V smislu § 9., odst. 3, navedenega zakona ima finančna oblast pravico, da pusti pregledati na licu mesta konverzijske dnevnike, njihove vloge in priloge, zato, da se prepriča o pravilni uporabi, odnosno neopravičeni zlorabi pristojbinskih ugodnosti, ki jih navedeni zakon določa za konverzijske posle. Poleg tega morajo ti denarni zavodi predložiti tudi finančni oblasti vsakega pol leta sumarični izkaz vseh konverzijskih opravil, izvršenih v dotičnem polletju. Konverzijski dnevniki se morajo v smislu § 11. izvrš. odredbe k zakonu o konverzijskih olajšavah shraniti najmanj skozi dobo petih let. Konverzijski dnevnik mora soglašati z izvršnimi vpisi v posojilničnem blagajniškem dnevniku. Revidujoči finančni organ ima pravico vpogledati poleg konverzijskega dnevnika tudi vse listine, zapiske in druge pripomočke v izvorniku ali v poverjenem prepisu, ki se tičejo v dnevniku vpisanih konverzijskih opravil. (§ 13. izvrš. nar.) Te listine so: zadolžnica za novo posojilo, odstopno pismo, pravila in drugi poslovniki in organizacijske določbe konvertujučega zavoda, slučajna posebna izjava dolžnika o namenu posojila (za plačilo stare terjatve, § 2., odst. 3., konv. zak.), sklep sodnije o dovoljenem vpisu zastavne pravice nove terjatve, zemljeknjižni izpisek zastavljene nepremičnine. Iz stavka, da se na „poziv revidujučega finančnega organa, imajo temu pokazati tudi zadevni opravilni zapiski, ki jih konvertujoči zavod napravi v lastne svrhe“ (§ 13., odst. 2., izvrš. nar.) se sme (analogno knjigi o neposrednih pristojbin) sklepati, da se morajo pokazati tudi vpisi v blagajniški knjigi, toda le v toliko, v kolikor se tičejo izvršenih konverzijskih poslov. Ostalo vsebino revidujoči finančni organ nima pravice vpogledati.

Prosimo vse naše zadruge, da nam naznanijo takoj vsako nepravilno zahtevo revizij po finančnih organih, da napravimo primerne korake.

Naši prizivi v registracijskih in drugih zadevah.

Danes prinašamo zopet izvanredno zanimivo razsodbo, ki jo je sklenilo c. kr. okrožno kot trgovsko

sodišče v Sibeniku v zadevi vpisa izvršitve nekaterih zakonitih revizij posojilnic, stojećih obenem tudi pod nadzorstvom dalmatinskega deželne odbora. Iz te razsodbe je razvidno, da je zadruga istočasno lahko podvržena dvostranski zakoniti in obvezni reviziji.

II.

Poslovni Broj Firm: 21/7/4.

C. k. Okružni Sud u Šibeniku kao trgovački Sud riješavajuć o predlogu „Zadružne Zveze“ u Ljubljani, da se u revizijski popis kod onih zadruga, za koje Zemaljski Dalmatinski Odbor traži revizijska prava, upiše da revizije od nje obavljene su zakonite i da se već izvršene revizije ubilježe, u nejavnoj sjednici prihvatio je sljedeći

z a k l j u č a k.

Smatran predlog u pogledu Blagajne za štednju i zajmove u Koljanim kao prestavu proti odluci 3. lipnja 1907 posl. br. Firm: 18/6/27 ovog Okružnog kao trgovačkog Suda, prihvaćena ta prestava preinakom te odluke, te prihvaćen predlog u pogledu Blagajne za štednju i zajmove u Vodice, određuje se, da se takodjer revizije obavljene od Zadružne Zveze u Ljubljani kod rečenih zadruga, koje stoje i pod nadzorom Dalmatinskog Zemaljskog Odbora, i revizije koje će Zadružna Zveza dalje obaviti upišu u revizijski popis kao zakonite i smatrati se imaju za rečene zadruge kao obvezatne.

Razlozi.

Izpostavilo se je iz revizijskog popisa tećevnih i obrtnih zadruga, da Seoska Blagajna za štednju i zajmove, zadruga na neograničeno jamčenje u Koljanim, stoji u pogledu revizije određene zakonom 10. Lipnja 1903, Broj 133 L. D. Z. pod nadzorom Dalmatinskog Zemaljskog Odbora i Zadružne Zveze u Ljubljani.

Zemaljski Odbor, dotično upitan, priobćio je Dopisom 19. Veljače 1907 Broj 1176, da on nadalje namjera posluživati se pravom revizije nad navedenom zadrugom.

Sličnu izjavu istom prigodom Zemaljski Odbor učinio je i u pogledu Blagajne za štednju i zajmove, zadruga na neograničeno jamčenje u Vodice, koja je stupila u savez Ljubljanske Zadružne Zveze.

Obe te zadruge izjavile su, da su zbog ekonomičkih prilika stupile u taj savez, nu one nisu istupile, niti hoće istupiti ispod nazora Dalmatinskog Odbora.

Što se tiče prve od tih zadruga, već odlukom 8. Lipnja 1907 posl. broj Firm: 18/6/27 ovog Okružnog kao trgovačkog Suda, određeno je, da će u napried mjerodavna biti jedino revizija poduzeta od zemaljskog odbora.

Ta odluka nije dostavljena Zadružnoj Zvezi u Ljubljani, ni ista pismom 22. lipnja 1907 postavila je predlog, da se smatrati imaju revizije obavljene i

koje će ona obaviti kod rečenih zadruga kao zakonite i da se upisati imaju u revizijski popis.

To sve izloženo, uvažiti je, da pošto pomenuta odluka nije dostavljena Zadružnoj svezi, kao u poslu poglavito zanimanoj stranci, ista odluka nema za nju pravne moći, dočim nasuprot njezin predlog, pošto se pozivlje usuštini na sadržaj te odluke, ima se u pogledu zadruga u Koljanim smatrati kao prestava u smislu § 9. C. P. 9./8. 1854 Broj 208 L. D. Z.

Ta prestava kao što i predlog u pogledu zadruga u Vodice podpuno su opravdani, a to s razloga, što po duhu i po slovu Zak. 10./6. 1903 br. 133 L. D. Z. ne daje se nikako izvesti, da je pridržano izključivo pravo revizije jednom ili drugom od organa po rečenom zakonu pozvanih da obave reviziju.

Pošto s toga ništa se neprotivi da u nazočnim slučajevim toli Zemaljski Odbor koji Zadružna Zveza izvrše revizije kod gori rečenih zadruga i dosljedno da se sve te revizije imaju smatrati zakonite i obvezatne i upisati u dotični popis, prihvaćen je gornji zaključak.

C. k. Okružni kao Trgovački Sud Odio III.
Šibenik, 20. Kolovoza 1907.

Še nekaj besedi o Mihaelu Vošnjaku in o njegovem zadružništvu.

Mihael Vošnjak je sredi preteklega meseca slavil svojo sedemdesetletnico. Ob tej priliki smo posvetili v 17. številki „Narodnega gospodarja“ jubilarju nekoliko vrstic, ki so pač morale biti bolj kritičnega značaja, z ozirom na to, da nismo pristaši njegovih idej in tudi ne njegovi oboževalci. Nam je Vošnjak zaslužen mož, ki je za razvoj slovenskega zadružništva izvanredno veliko storil, ni nam pa idol, kakor nekaterim slovenskim zadružnikom. Ker pa vemo, da gotovi ljudje ne morejo pretrpeti kritike — med te nikakor ne štejemo jubilarja, — smo z gotovostjo vedeli že v naprej, da bo izzval naš članek odpor v onih vstah, ki nam vedno nasprotujejo. V oktobrovi številki „Zadruga“, glasila „Zadružne zveze“ v Celju, je na nas naslovil odgovor znani krški g. Lapajne. Pribijemo, da naših trditev s svojim odgovorom ni ovrigel. G. Lapajne je še iz one dobe, ko so Slovenci pisali le panegirike. Zato se nikoli ne strinja z ljudmi, ki se pečajo s stvarno kritiko. Živi pač še vedno pod vtiskom že davno preteklih narodno navdušenih dob, ko se je za narod večinoma delalo s cenimi frazami, manj z resnim načelnim delom. „Rodoljub“ je od nog do glave. Toda čas hiti neprestano naprej. Vsak trenotek ima drugo lice. Vsaka doba druge nazore. Da se mi ne strinjamo več z nazorimi M. Vošnjaka, mu ne gre v glavo, dasi priznava, da vidimo mi v Vošnjaku zaslužnega delavca na slovenskem zadružnem polju, ki je s svojim delovanjem ustvaril prvi početak slo-

venskega zadružništva, ki je vodil po svojem osebnem prepričanju in po svojih nazorih naše zadružništvo v dobi, ki jo lahko imenujemo prvo razvojno fazo našega zadružništva. V tej prvi fazi smo Slovenci ustanavljali naše zadruga edino le iz narodnostnega namena, iz narodnostnega nagiba. Danes nam to ne zadostuje več. Danes ustanavljamo na Slovenskem zadruga iz socialnega, iz strogo gospodarskega nagiba, ker vemo, da nam ni treba povdarjati narodnostnega načela na prvem mestu: Izboljšanje gospodarskega položaja našega naroda je samoobsebi obenem narodni postulat in narodni vspeh zadružnega delovanja. Danes delamo narodno brez „narodne pijanosti“.

Toda ravno odgovor g. Lapajne-ta je obenem dokazal, kako globoka vrzel obstaja med njegovim in njegovih pristašev pojmovanjem socialne naloge zadružništva in onim, ki ga imamo mi. To pojmovanje bi še najbolje precizirali, ako rečemo, da je Lapajne zadružni aristokrat, mi pa zadružni demokrati.

Naših trditev g. Lapajne ni ovrigel. Pribil je samo to, da 1.) M. Vošnjak ni bil in ni nasprotnik raiffeisenskih posojilnic, ker je „Zadružna zveza v Celju“ snovala že prej in snuje že dalje časa, kakor so stare vse celjski zvezi konkurenčne zveze, izključno le Raiffeisnovke, in 2.) da slovenske Delitschevke niso kapitalističnega značaja, ker ve vsak otročaj na Slovenskem, da so vsi slovenski denarni zavodi le beračija nasproti bogatim nemškimi denarnim zavodom.

G. Lapajne je naš članek le površno prečital, drugače bi ne bil trdil še marsikatero druge stvari, na katere se nam pa ne zdi vredno odgovarjati. Iz njegovega odgovora pa zveni, da je celjska zveza snovala raiffeisnovke že — rekli bi skoraj — ab ovo, in da so posojilnice Vošnjakovega ustroja „kmečke“ posojilnice. Da to ni res, vidimo iz same statistike.

Izmed posojilnic, ki so koncem l. 1905 pripadale „Zadružni zvezi“ v Celju, so bile osnovane:

Leta	1890	1893	1894	1895	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904
Posojil.	1	3	4	7	4	7	1	2	7	1	1

Poleg tega sta se preosnuli še dve starejši posojilnici kasneje v raiffeisnovske posojilnice. Tedaj je bilo pri celjski zvezi koncem leta 1905 40 tzv. Raiffeisenk. Pribijemo, da smatramo kot raiffeisnovke vse one posojilnice, ki jih navaja poročilo c. kr. osrednje statistične komisije, poleg onih, ki so bile kasneje ustanovljene. Statistični urad s posojilnicami „posebnega“ Vošnjakovega sestava ni vedel, kaj napraviti. Kar jih ni mogel uvrstiti med Schulze-Delitschevke, jih je pa uvrstil med „raiffeisenske posojilnice“, dasi o njih pravita Schmid in Hattingberg, da se nikakor ne smejo prištevati k raiffeisnovkam. Schmid piše jasno dovolj: „Zveza slovenskih posojilnic“ v Celju propagira mešani posojilnični sistem, ki obstoji v glavnem v tem, da kreira dve vrsti deležev in na teh slonečo različno pravico zadružnikov.

En del opravičnih deležev je namreč nizko odmerjen (gld. 1—2) in se ne obrestuje. Nasprotno so pa tzv. glavni deleži visoko odmerjeni (gld. 10—20) in se obrestujejo v isti meri kot hranilne vloge in nudijo svojim lastnikom razne predprave, posebno pa večje število glasov pri občnih zborih in pasivno volilno pravico, ki jo pa drugi člani nimajo. Ta mešani sistem je v popolnem nasprotju z načeli Raiffeisnovimi, zato se kreditne zadruge, ki so po njem osnovane, nikakor ne morejo smatrati kot raiffeisenske zadruge¹⁾ Hattinberg, ki celjske zveze in njenih zadrug nikakor ne navaja med „kmečkimi posojilnicami“ pa piše: „L. 1894. se je pridružila temu gibanju (raiffeisenskemu) tudi Kranjska, ki se je pa takoj vdala mešanemu sistemu, ki nasprotuje v svojem ustroju popolnoma Raiffeisnovim načelom, tako da se sme prištevati le en del kranjskih posojilnic k raiffeisenskim posojilnicam.“ Dalje piše še: „Na Spodnjemštajerskem je le malo raiffeisenk, pač pa več kreditnih zadrug po Schulze-Delitschevem sestavu, ki so večinoma pridružene zvezi v Celju.“²⁾

Če pribijemo še, da ne Richter in ne dr. Ertl³⁾ ne naštevata celjskega združništva med „kmečkim“ združništvom v Avstriji, potem vidimo pač jasno, da živ krst ne vpoštevata celjskega združništva kot kmečko združništvo razun Lapajneteta in Vošnjaka. Seveda razumemo tu le tako kmečko združništvo, ki zasleduje tendence in gospodarsko naravo poljedelstva. Da so v odboru kake Schulze-Delitschevke zraven tudi kaki kmetje, ne bo še tej posojilnici pritisnilo kmečkega pečata.

Pričakovali smo s tako gotovostjo kot amen v očenašu edinega trumpfa Lapajnetovega: Vošnjakovo okrožnico z l. 1884. Toda to je slabo orožje, ker bi moral Lapajne obenem povedati, pod kakim vtisom in v kakih okolnostih je nastala ta okrožnica: Kmetijska enketa v Ljubljani! Vsebina te okrožnice ne ovzrže teh dveh nasprotujočih si trditve Vošnjakovih:

„Ustanovljanje takih majhnih (kmetijskih) posojilnic na deželi bode gotovo ugodno vplivalo na kmetijski stan, in je zveza pripravljena brezplačno pomagati pri ustanovitvi.“ (Okrožnica l. 1884).

„Snovanje malih posojilnic ni Zvezin namen, dasi jim tam, kjer so iz kakoršnihkoli vzrokov potrebne, ne nasprotuje in podpira.“ (Vošnjak na občnem zboru Zveze slovenskih posojilnic l. 1898).

Vošnjak je bil načelni nasprotnik raiffeisnovk iz enostavnega razloga, ker je vzljubil svoj „specialitetni“ sestav. Vošnjak je to še danes, vsaj je to meni v obraz trdil! Le silni razvoj raiffeisenskega posojilništva na Slovenskem je prisilil Zadržno zvezo v Celju, da je v novejšem času začela snovati pristne Raiffeisnovke. Izvzamem pri tem obe ustanovitvi dr. Volčiča, ki nista nastali po celjski inicijativi. Vidi se pa, da se je Celje pričelo s čistimi Raiffeisenkami gibati še le takrat, ko so Kranjci že pričeli z ustanovljanjem teh posojilnic.

Toda posojilnice, ki jih je Vošnjak sestavil so „kapitalistične“, in če se g. Lapajne stokrat izogne temu izrazu kot hudič križu. Vzame naj z menoj v roke Letopis celjske zveze za leto 1905. Razdeli naj posojilnice po uradni statistiki v Schulze-Delitschevke in Raiffeisenske, tako da bo naštel 68 posojilnic prvega sestava, 40 pa drugega. Loči naj tudi statistične podatke za obe vrsti posojilnic. Našel bo n. pr. da je rezervni fond z ozirom na deleže pri Schulze-Delitschevkah narastel na sploh za 60·2⁰/₀, pri Raiffeisenkah pa za 40·8⁰/₀, dokaz, da so prve imele mnogo več povprečnega dobička na škodo dolžnikov. Če primerja upravne stroške, bo opazil, da znašajo ti za vsako Schulze-Delitschevko K 4339·13, za vsako Raiffeisenko pa K 661·44. Katera vrsta zadrug je bolj koristna za kmeta? Če bo vpošteval nagrade, ki so se iz dobička razdeljevale upravnikom, bo videl, da znašajo te pri Schulze-Delitschevkah povprek K 694·70, pri Raiffeisenkah pa K 164·75. Toda posebno pozornost mu priporočam glede dividend. Če primerja dividendo, ki se je iz dobička izplačala koncem leta s skupno svoto deležev, bo videl da znaša povprek 2·4⁰/₀. Če sešteje poleg dividende še izplačane nagrade, dobi lepo svoto K 88.625·82, ali 0·15⁰/₀ obresti celotne za posojilo izdane svote. Če bi se bilo to kot pravi prijatelj ljudstva, in ne deležnikov in odbornikov, rajši razdelilo med ude-dolžnike, bi se obrestna mera bila lahko znižala od povprek 5·51⁰/₀ na 5·36⁰/₀. Če bi se bila v isti namen obrnila tudi svota K 49.442·46, porabljen za razne, mnogokrat zelo problematične in nepotrebne namene, bi se bila obrestna mera lahko znižala povprek celo na 5·27⁰/₀. Pomagati gospodarsko potrebnim dolžnikom bi bilo pač bolj „narodno“, kakor razdeljevati dividende in nagrade in še druge nepotrebne darove. Če pa deležniki dobijo za svoj vloženi denar dividendo, če vlagatelji dobijo za svoje vloge določeno obrestno mero, vprašam, kdo doprinaša zadruzi dobiček? Ali ne dolžniki? Potrebni ljudje? In ali nima posojilnica „kapitalističnih namenov“, ki potrebne dolžnike pritiska, da zadosti deležnikom in nagrade lačnim odbornikom, ki sodelujejo vsled tega pri posojilništvu le ker jim to nese?

Toda pozabiti ne smemo, da smo izračunali pov-

¹⁾ Dr. Ferdinand Schmid „Der landwirtschaftliche Personal-Credit in Österreich während der letzten fünfzig Jahre“, str. 61.

²⁾ Josef Ritter von Hattinberg „Referat betreffend die Hypothekar-entschuldung“, str. 328 in 331.

³⁾ Stephan Richter „Das landwirtschaftliche Vereins- und Genossenschaftswesen“ in dr. Moritz Ertl „Versuche einer Agrarreform in Österreich“.

prečno mero za obresti deležev na podlagi skupne svote deležev, kakor jih izkazuje celjski letopis. Dividende pa smejo uživati le lastniki glavnih deležev. Kako povprečno obrestno mero bi šele dobili, če bi vedeli koliko je glavnih, za obrestovanje opravičenih deležev, koliko pa navadnih opravičnih, nezaobrestljivih deležev? Dolžniki, revni ljudje, pa imajo skoraj izključno nizke deleže!

Tudi če ostanemo pri tem, da izračunimo povprečno obrestno mero na podlagi skupne svote glavnih in opravičnih deležev, dobimo še vedno sledeče številke pri posameznih zadrugah:

Obrestna mera	0.3,	0.5,	1.1,	1.2	1.3,	1.4,	2.7,	2.9,	3.4,	4.0,	4.5,	4.6
Posojilnic	1	2	1	1	1	1	2	1	2	1	3	1
Obrestna mera	4.8,	4.9,	5.1,	5.2,	5.4,	5.6,	6,	7.8,	9.8,	27.2		
Posojilnic	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1		

Povprečna dividenda znaša na ta način za Koroško 0⁰/₀, za Kranjsko 5.7⁰/₀, za Primorsko 4.7⁰/₀, za Štajersko 3.2⁰/₀, za vse Schulze-Delitschevke v celjski zvezi pa povprek 4.5⁰/₀. Ponavljamo, da bi ta povprečnica **znatno** narastla, če bi natančno poznali število glavnih deležev. Pri posojilnici v M., pri kateri znaša povprečnica za dividendo, kakor zgoraj razvidno 27.2⁰/₀, znaša resnična dividenda **41⁰/₀!!**

Ali ni n. pr. kapitalističen zavod posojilnica v V., ki glasom letopisa ima 22 članov in 1115 dolžnikov nečlanov?

Ali niso kapitalističnega značaja zavodi, kakor posojilnice v C., v G. itd., ki posojilnih prošenj drugače ne sprejmejo, kakor če jih proti mastnemu plačilu prevzame v „referiranje“ kak odvetnik? Ali želi gosp. Lapajne, da pridemo na dan z imeni zavodov, katerim očitati „obiranje slovenskih kmetov“ bi ne bilo krivično, nasprotno za narod „hvaležno delo“! Ali želi, da opišemo „požrtvovalno“ delo nekega predsednika neke zveze? Če želi, mu postrežemo. Ne bomo se pa pri tem ozirali na „nemške“, ampak na „slovenske“ močnejše posojilnice, ker nas nemški zavodi čisto nič ne brigajo.

In v očigled takim dejstvom ima g. Lapajne smelost trditi, da Delitschevkam očitati kapitalističnih namenov je otročarija. Ali ve sploh g. Lapajne, kaka reva je vbogi dolžnik in kake misli ga morajo navdajati, ko spoznava, da se iz njegovih žuljev pitajo bogatejši ljudje?

G. Lapajnetu, ki je v ponatiskovanju duševnih proizvodov drugih pisateljev zelo dobro poučen, svetujemo, da se spomni one pariške šanšonete: Tu l'as voulu, Dandin!, če mu bodo ti podatki zopet nekoliko razburili živce!

S. Premrou.

Nekoliko o kmetijskih strojih.

Med tehtnimi vzroki, da naše kmetijstvo propada, so tudi dragi delavci in neurejene delavske razmere.

Naši kmetje že sami trdijo, da kmetujejo le za posle, sami so pa veseli, če le izhajajo. Take razmere ne hote silijo gospodarja, da drago človeško delo nadomešča s cenejšim delom strojev, kar se je v obrti že zdavnaj zgodilo.

Samoobsebi je umevno, da stroj v kmetijstvu ne bo nikdar dobil tiste važnosti, kakor jo ima v obrti, celo pa ne v deželah, kakor so naše hribovite slovenske pokrajine s svojim silno razkosanim posestvom, koder nedostaja širnih planjav, na katerih se šele izplačajo nekateri stroji. Pri nas se n. pr. nikakor ne izplača velik stroj, ki žito kosi in je obenem v snope veže, dočim je tak stroj na Ogrskem ali Hrvaškem silno važen in pomaga tamošnjim posestnikom žito tako ceno pridelovati, kakor pri nas ni mogoče.

Vendar se je mogoče tudi pri nas prav mnogokrat s primernimi stroji ogniti dragemu ročnemu delu, ali vsaj z istimi močmi doseči večji in boljši uspeh. Pač se dá oporekati, da so stroji sicer prav dobra in lepa reč, a stanejo mnogo denarja in se zaradi naših majhnih kmetij ne morejo primerno izkoristiti t. j. pri nas se ne izplačajo. To je res za posameznega kmetovalca, ni pa več res, če se več kmetovalcev združi, ki kmetijske stroje skupaj kupijo in rabijo. Več skupaj jih kmalu zbere potrební denar in tudi stroj lahko izkoristijo.

Izdelovanje strojev je napredovalo in danes imamo tudi za naše razmere pripravne gonilne stroje (motor-je), ki so primerno ceni, ki ne potrebujejo izučeni strojevodij, marveč more vsak pameten človek z njimi delati. Kdo ni že videl v zadnjem času hitro kakor blisk voziti kočije po naših cestah, ne da bi bil pred njimi vprežen konj! Kočija se sama pelje! To so tako zvani avtomobili. Kdo pa goni te vozove? Majhen stroj, ki ga žene razpokajoča se plinova zmes zraka in bencinovega plina. Zrak je zastonj, bencin je pa tako poceni, da se ga v eni uri in za eno konjsko silo porabi le za 5—6 vinarjev. Ali si je mogoče misliti cenejše gonilne sile? Vsled naraščajočega izdelovanja avtomobilov so dandanes že stroji zelo popolni in ker so jako pripravi, ker poceni delajo in ker more vsak pameten človek z njimi delati, so jeli misliti na to, da bi te bencinove gonilne stroje rabili tudi za druge stroje in res je izkušnja pokazala, da so ti stroji zelo izvrstni za manjša podjetja, kjer se ne izplačajo veliki parni stroji. Posebno pripravni so se izkazali bencinovi stroji v kmetijstvu posebno pri mlatilnicah.

Tak bencinov stroj s štirimi konjskimi silami v zvezi z veliko mlatilnico, ki žito ob enem čisti in precej spravlja v vreče, ne stane danes niti več celih 1000 gld., streči mu more vsak pameten človek in v četrt ure se vsakdo nauči, kako se spravi v tek in kako se ustavi. Stroški za bencin znašajo za uro

in konjsko silo 5—6 vinarjev in k temu pridejo še stroški za mazanje.

Za posameznega našega kmetovalca je tak stroj res predrag, če pa osnuje 10—20 kmetovalcev v eni vasi zadrugo, ki skupno kupijo in rabijo tako mlatilno pripravo, se jim bo izvrstno izplačala. Kdor je poprej imel z mlatvijo ves teden opravila, sitnosti in skrbi, jo mora s to pripravo končati v pol dneva, v drugi polovici dneva pa vse pospravi in tako v enem dnevu poceni in hitro vse tisto opravi, za kar je poprej z delavci potreboval ves teden, a je imel vrh tega polno skrbi, kje dobi delavcev, kako jih bo plačal in kaj jim bo dal jesti in piti. Mlatiči so tiči; oni hočejo štruklje in pijače in sicer veliko pijače, najrajši pa šnopsa.

Marsikateri bode potem le rekel: Dobro, kako naj pa to praktično izvedemo?

V ta namen je dvojno potrebno. V prvič, da se tisti, ki si hoče tak stroj nabaviti, sam osebno prepriča, kako tak stroj deluje in da seseznani, kako se mu streže. Drugič pa financiranje takega podjetja.

Kar se tiče prve točke, je treba samo iti k takim posestnikom, n. pr. na Spodnje Štajersko, na Nižje Avstrijsko, Češko, kjer taki stroji delujejo. Tam se s privolitvijo dotičnika toliko časa vadi, da se navadi. Glede nabave takih kmetijskih strojev bode treba za našo deželo obrniti se do Zadrugne zveze v Ljubljani, ki bo v tem oziru posredovala in onim, ki se za to zanimajo, preskrbela posebna pravila za kmetijske strojne zadruge,

Kot začetek je svetovati n. pr. da bi se prihodnje leto udeležilo mnogo naših mlajših imovitih posestnikov iz Kranjske češke kmetijske razstave v Pragi. Pri tej priliki videli bodo v razstavi sami toliko in tako različnih kmetijskih strojev, o njih praktični uporabi se bodo zamogli na Češkem na tamošnjih kmetijah tako temeljito prepričati, da bodo popolnoma navdušeni za tako novo podjetje, da bode manjkalo le financiranje in kmetijski stroji se bodo pri nas uvedli.

V uresničenje tega za naš kmetijski stan prevažnega vprašanja moramo pa že sedaj v tem smislu delovati.

Torej mlajši, izobraženi posestniki iz Kranjskega, obiščite prihodnje leto kmetijsko razstavo v Pragi in naučite se tam izkoristiti razne kmetijske stroje sebi in vsemu svojemu stanu v korist!

Važnost živinorejskih zadrug za povzdigo živinoreje na Kranjskem.

Koncem preteklega stoletja je konkurenca zunanjih držav, posebno Amerike, pridelovanje žita našim planinskim deželam popolnoma onemogočila.

Treba je bilo iskati novih virov v gospodarstvu in se poprijeti one stroke, ki donaša več dohodkov. Njive so se morale spremeniti v travnike, in pridelovanje žita je napravilo prostor pridelovanju krme.

Vsled tega pa se je pomnožila živinoreja, ki predstavlja danes glavni dohodek naših dežel in velik del našega narodnega premoženja. Povsod se deluje s pomočjo države in dežele na povzdigo živinoreje. Z nakupovanjem dobrih plemenjakov in s podukom itd. se je pri nas že precej doseglo. Imamo pa vendar še druga sredstva, s katerimi živinorejo lahko v kratkem času zboljšamo in do večjih dohodkov povzdignemo. Ta sredstva so živinorejske organizacije, v prvi vrsti živinorejske zadruge. Za vzgled nam je v tem oziru Švica. V tej državi so se pred 20 leti začele snovati živinorejske zadruge.

Leta 1888. je imela Švica 4 živinorejske zadruge, sedaj pa jih deluje že čez 600.

Švicarski kmet je hitro uvidel korist teh organizacij in se jih je močno oklenil. Danes je cela švicarska živinoreja organizirana v dveh velikih zvezah. V zvezo rjavega in v zvezo simodolskega plemena. Iz vseh dežel drvijo ljudje nakupovat plemensko živino v Švico, za katero se plača ogromne svote. Zgodi se celo, da stane lep plemenjak 4000 K, pa tudi po 10.000 in še več, kar donaša državi veliko milijonov kron dohodkov.

Pred petdesetimi leti je bila v Švici majhna živina mešane vrste. Živinorejske zadruge pa so povzdignile domače pleme tako, da je danes eno najboljših, bodisi za mleko ali pa za meso.

Švico so začele posnemati nemške dežele, posebno Badenska. Tam najdemo danes krasno simodolsko pleme.

Pri nas so se posebno razširile živinorejske zadruge na Solnograškem in Tirolskem, v zadnjem času tudi na Zgornjem Štajerskem in Koroškem.

Tudi za Kranjsko, v prvi vrsti za Gorenjsko, bi bile živinorejske zadruge zelo potrebne in koristne.

Vendar je pa tudi tukaj, kakor sploh pri vsaki zadrugi, le tedaj pričakovati uspeha, ako je bila potrebna, nadalje ako je tako zasnovana, da odgovarja krajevnim razmeram, da donaša zadrugnikom v resnici koristi in ako se najdejo zato požrtvovalne moči. V krajih, kjer je malo živine in kjer primanjkuje pašnikov, se z živinorejsko zadrugo dá le težko kaj doseči.

Osnovati živinorejsko zadrugo je pač lahko, toda kako bo delovala, to je pa drugo vprašanje. Zato je treba veliko skušenj in znanja in pa pridnega dela.

Seveda je takšno zadrugo lažje osnovati, kakor kakšno druge vrste n. pr. mlekarsko, ker ni potreba toliko kapitala in se tudi ni bati velike zgube.

Dobro upeljana živinorejska zadruga preskrbi

svojim udom lepih plemenjakov. Ti morajo imeti posebno lepo truplo, dobre lastnosti in morajo izhajati od dobrih starišev, ker bodo te lastnosti prenesli tudi na mladiče in zboljšali pleme.

Zberejo se najboljše krave vseh zadružnikov, zaznamujejo in upišejo v posebno knjigo, od teh se redijo najboljša teleta za pleme, slabša se pa prodajo. Zadružniki lahko nakupijo skupno lepih plemenskih krav.

Gleda se na dobro rejo mlade živine; zadruga preskrbi skupnih pašnikov, skupnih planin, zavarovanje živine, nadalje skrbi za nakup in prodajo plemenske živine. Pouči in spodbuja zadružnike k umni reji s poukom, predavanji, tečaji, razstavami, itd.

Veliko in obsežno je delovanje živinorejske zadruge, zato pa tudi najboljše sredstvo za povzdigo živinoreje.

Za naše razmere bi živinorejske zadruge morale posebno uplivati na rejo dobromolznih krav, ker je mlekarstvo pri nas zelo važno in se dobre molzuice le prav težko dobe.

Gorenjska je za živinorejo vstvarjena in tam se morejo take zadruge najlepše razviti, ker se dobe v zakup lahko skupni pašniki in planine, ki so za živinorejsko zadruge največje važnosti. Zadruge naj ne bodo prevelike, 40—100 krav zadostuje v enem rodovniku, pri večjem številu bi bil pretežak pregled. Mi priporočamo živinorejske zadruge le tam, kjer je zanje pripraven kraj,

Gojimo sadjarstvo.

V sadjereji so zakladi zakopani, samo vzdigniti jih je treba.

Dokaz so n. pr. na Srednjem Štajerskem in tudi drugod kmetije srednje velikosti, katerih posestniki dobijo v enem letu 2 do 6 tisoč kron in še več za sadje.

Kdor hoče to doseči, mora pa tudi nekaj o sadjereji razumeti. Ko bi si naš kmet s sadnim drevjem le polovico toliko truda prizadejal, kakor n. pr. s pridelovanjem drugih poljskih pridelkov, donesla bi mu sadjereja več kot vse njive skupaj.

Če najdemo kmeta, kateri sploh sadno drevje sadi, je že to tako veliko. Pa malokteri se briga, kakšno vrsto sadi, da je le drevo. Ko bolj ali manje dobro vsadi, potem si pa misli, sedaj pa le naj raste v božjem imenu. Ga ne pognoji, ga ne obreže, ga ne opleje, sploh se več ne briga za njega. Če pa drevo vzlic vsem nezgodam le raste in začne roditi, kaj pa potem napravi ž njim? Tedaj poišče palice in preklje in drevo prav dobro naklesti zato! To gotovo ni umna sadjereja in tudi ne more mnogo haska donesti.

Vsak kmet, naj bo veliki ali mali posestnik,

moral bi pred vsem skrbeti: 1.) Da pridelala dosti sadne pijače vsaj za domačo potrebo. Da bi se jo kedaj preveč pridelalo, ni se nam bati, ker sadje ne obrodi vsako leto, piti se pa hoče vsaki dan. Če imamo dosti in dobre pijače, lažje dobimo in obdržimo delavce in družino. To je važno, ker od leta do leta je hujše zanje in treba bo jim preskrbeti boljše postrežbo. Če se je prav veliko pridelala, se pa tudi lahko proda. Dobro je razven jabolk vsaj nekaj hrušk vsaditi, ker po navadi, kadar ni jabolk, so pa hruške polne;

2.) Da ima sveže sadje skoro skozi celo leto pri hiši. So jabolka kakor Charlamovski, Astrahan, zrela že konci julija in zopet druga, kakor Bobrenski in Šampanjska rajneta, ktera se do julija držijo. Že samo za otroke bi bilo velike vrednosti zmeraj sadje pri hiši imeti, pa tudi odraščeni bi radi posegli po njem.

3.) Suhega sadja bi ne smelo manjkati pri hiši. Suho sadje, surovo ali kuhano, je tečno in zdravo in če je več sadja, je treba manj kruha in drugega živeža.

4.) Koliko denarja se izdaja vsako leto za esenc, ki je naravnost zdravju škodljiv in vendar se da tako dober in zdrav oacet iz sadnih tropin narediti.

Kdor nima teh štirih reči skozi celo leto pri hiši, naj ne odlaga dalje, se sadjereje z vnemo in veseljem poprijeti. Sadno drevo ni tako kakor n. pr. krompir, katerega zmadleta vsadimo, v jesen pa že skopamo. Sadno drevo potrebuje 10 do 15 let predno obilo rodi, zato pa moramo že naprej skrbeti in ne še-le, ko nam je sila. Staro drevo ne bo na večno trpelo, treba je skrbeti za mladi zarod. Najbolj neumno je pa, kar se pogosto sliši, da pravi kmet: eh, kaj bom sadil, jaz tako ne bom več včakal. Skrbeti moramo ne le zase, ampak tudi za tiste, ki pridejo za nami; drugič je pa kmetija, če je s sadnim drevjem zasajena, več vredna.

5.) Prodaja sadja. Največjo ceno ima sadje, katero pride prvo ali zadnje na trg. Navadni kmet sadi drevje tjavendan in kadar obrodi, reče kupcu, da ima jabolka na prodaj. Razumen sadjerejec sadi tiste vrste, ktere ve, da so okusne, da so dobre in se dolgo držijo in on ne reče kupcu: Jaz imam jabolka na prodaj, ampak: Jaz imam toliko hanade, ananas itd. na prodaj. Za prodajo sadijo se samo dve, kvečjemu tri vrste, ktere v okraju najbolj uspevajo. Bodočnost dobre sadne trgovine in visokih cen obstoji v tem, da se v enem kraju lahko več vagonov ene same vrste kupi. Le tedaj se spleča daljnemu kupcu pot in mi lahko naravnost, brez prekupcev, prodamo. Torej ne veliko dreves in veliko vrst, ampak veliko dreves in malo vrst naj se sadi.

Gospodarske drobtine.

Agrarično gibanje na Štajerskem. Dne 15. m. m. se je vršil v Gradcu pod predsedstvom grofa Edmunda Attemsa kmečki shod, pri katerem se je posebno določilo stališče, ki naj ga zavzamejo štajerski agrarni poslanci v sedanjem parlamentu. O kmečkem interesnem zastopstvu so govorili državni poslanci Peschka in grof Karel Auersperg ter vitez Hohenblum, glavni poročevalec kmetijske centrale na Dunaju. Z ozirom na agrarne reforme so poročali vitez Rokitsansky, Girstmayr, Juvan in Kressnik. Sprejele so se na podlagi teh referatov razne resolucije, tako resolucija o nalogah proste kmečke zveze v državni zbornici, o vprašanju gozdnih in pašnih služnosti, o lovskih rezervatih, o obdajenju kuhanja domačega žganja in o delavskem vprašanju na kmetih.

Agrarične operacije na Štajerskem. Vlada je predložila deželnemu zboru na Štajerskem osnovi dveh zakonov, in sicer zakona glede zaokroževanja kmetijskih zemljišč in zakona glede pravic vporabe in uprave, ki se nanašajo na zložitve.

Žetev na Ogrskem. Uradno poročilo k. ogrskega poljedeljskega ministrstva z dne 18. m. m. navaja sledeče stanje pridelka: 32·44 (53·73), rž 10·53 (14·15), ječmen 13·99 (15·19), in oves 12·00 (12·73) milj. q.* Koruza zgodnje setve bo še precej dobra, slabša pa ona poznejše setve, ker je suša zelo slabo vplivala na tvorbo zrnja. Koruzni pridelek se ceni na 43·8 milijonov kvintalov. Krompirja se je pridelalo za 44·83 milj. q. Zelenjava, sladkorna in klajna repa in druge krmske setve so izpale precej slabo, kar se tiče množine, dobro pa, kar se tiče kakovosti. Trta rodi dobro.

Žetev na Ruskem je letos mnogo slabše izpadla, nego se je prej pričakovalo. Trgovci morajo znižati sklepne pogodbe za izvoz, ki so jih prej bili sklenili. Letne in zimske pšenice se letos pričakuje za 128·6 milj. q, dočim se je pridelalo l. 1906 137·2 milj. q, l. 1905 173·2, l. 1904 pa 181·5 milj. q!

Paragvanski čaj. Pred nekoliko leti so se nekateri trudili na vso moč razširiti po Evropi pijačo, ki se smatra v Južni Ameriki kot surogat čaja. To vam je tako imenovani paragvanski čaj, ali „matè“, ki je našel nekoliko privržencev v Evropi, katerim se je dozdeval isto tako okusen in duhteč, da so ga celo predlagali svojim gostom celo na five o'clockah. Pred nedavnem je bil v časopisu „Tropična medicina“ uvrščen članek, pisatelj katerega zelo vneto priporoča uporabo paragvanskega čaja. Pijača obstoji iz vroče sesedline, ki se skuha iz posušenega in razdrobljenega listja, nabranega raz zrnja Alex paraguaensis, ki raste v Južni Ameriki, sredi bivalcev katere je ta čaj močno razširjen. V Paragvaji in Argentini se pojavlja vrhu tega kot edino tek vzbujajoče sredstvo, nahajajoče se v rabi zlasti sredi delavcev. Paragvanski čaj domačini pijó zelo vroč, srebajoč ga v malih požirkih skozi neko rudninsko cev. Mogoče ga je piti s sladkorjem in slivovico, toda po nekotikih poskušnjah tujci kmalu zavržejo to navado ter jamejo piti čaj brez vsake primesi, smatrajoč ga takšnega za bolj okusnega. Ta čaj baje deluje jako oživljaljoče in tek vzbujajoče na živčno sistemo. Južno-amerikanski delavci, odpravljajoči se na delo, vzamejo zmerom s seboj steklenico čaja, da napravijo iz nje sedaj pa sedaj nekoliko požirkov; tej tekočini na hvalo se sposobnost za delo domačinov, ki so jako topi

*) Številke pred oklepaji se nanašajo na leto 1907, v oklepajih pa na 1906.

in okorni za delo, zdatno povikša. Drvarji, pričenjajoči svoj težaven dan ob svitu, delajo v teku petih šestih ur brez odih, ter se okrepujejo edino le s požirki tega čaja. Pisatelj članka v „Tropični medicini“ je skusil sam na sebi delovanje paragvanskega čaja ter povdarja, da istinito zasluži slavo, ki mu jo skazujejo domačini. Paragvanski čaj ne vzbuja živčno sistemo tako kot navaden čaj ali kava, marveč vzbuja v človeku koprnenje po dviganju, po delovanju ter po izvrševanju tega, kar se nam dozdeva drugakrat kot nekakšna dolgočasna dolžnost, vsled česar tudi postane prijeten ter spreobrača celo v zadovoljnost.

To pa se kaže nekoliko dvomljivo, ker kemična analiza ni mogla odkriti tega pričetka, s katerim bi se dalo tolmačiti to čudno delovanje paragvanskega čaja na živčno sistemo. „Kofeina“ ali „teina“ ter ekstrativnih reči se nahaja v njem dokaj manj, nego v kavi ali v čaju. V zvezi s temi podatki kemične analize stoji pa ta-le akt, da paragvanski čaj ne vzbuja takšnih škodljivih posledic, kakor kava ali čaj, a to celo v slučaju, ako ga uporabljajo na živcih bolne osebe in celo v slučaju, ako postane njegova uporaba vsled dolgoletne privadbe takšna strast, kakor kadenje tokaka ali uporaba vpijanljivih pijač.

Reja prašičev na Štajerskem. Reja prašičev na Štajerskem ima dvojni smer in sicer se neguje stari tip jorkshirskih prašičev v večji množici v hlevih, ali se pa redé prašiči na prirojen način, t. j. da se jim dopušča, da si sami izbirajo travo na paši, ki pa se redé dokaj manj zdatno. Ta poslednji način reje prašičev jel se je širiti glavno v poslednjem času, a v ta namen redé štajerski kmetje prašičev veliko jorkshirskega, to je novega plemena, z debelejšo sčelino obraščene ter odlikujoče se z močnimi kostmi, z globokim truplom in s srednje dolgo glavo.

Dve veliki „stanici“ za velike jorkshirske prašičjerejce je osnovala štajerska c. kr. kmetijska družba v Waldeku pri Kirchbachu na posestvu viteza pl. Plessinga ter v Kalt-halu pri Marijinem Celju na posestvu g. Kruppa.

Prasice za pleme se redé v Waldeku v posebnem hlevu, ki ima dokaj predalov, pri durih slehrnega predalka se nahaja pri tleh odprtina, katero je móči s predpahom (zatsunkom) zapreti. Skozi to odprtino se spuščajo prasice k krmitvi na prostornejšem prostoru.

Prasci 5 do 8 tednov stari gredo ob ugodnem vremenu le z materami vred na pašo ter se obenem z njimi vred tudi krmijo. Kadar se prasica krmi, se spuste najpoprej prasci h krmi in dobé živež bodisi v hlevu, ali pa zunaj pod prostrano kolarno.

Krmi se jim po 5 krat na dan ječmen pomešan z žitom in da to krmo bolje pohrustajo, pa se ta piča zmeša z ilovico. Razun tega dobé prasci samo svežo vodo za pijačo. Odstavljene prasce pa gonijo na ograjen vrt na pašo.

Med krmitvijo prascev se krmijo doječe ali breje svinje po leti z zeleno klajo, po zimi pa s suho ali zrnjem. Za vsako glavo plemenih prašičev (tudi prasce računajoč v to) pripada povprečno 1 kg jedrnate piče na dan.

Svinje se pusté v dveh letih po 3 krat oprasiti ter povržejo poprečno po 10 — 11 prascev.

Starejši prasci se tetovirajo, da se lože zamore pogoditi njih rod ter se pride v okom sorodni plemenitvi.

Slabejši prasci se odstranijo poprej od matere ter se posebič krmijo in pasejo; dobri prasci pa ostanejo še na dalje pri materi. Zali prašički se prodajajo v starosti 5 mesecev c. kr. kmetijski družbi štajarski, svinjkice pa kmetom ali veleposestnikom. Prašiči, ki so manj sposobni za rejo, se pitajo ter v starosti 10 mesecev prodajo mesarjem v

Gradcu (tehtajoč po 80 — 110 kg). Prašiči odločeni za pleme, se krmijo v posebnem hlevu.

Prašiče krmijo po leti zunaj hleva.

Prašiči, katere pitajo, dobivajo po letu zeleno pičo, „žloter“ in krompir. Po zimi se jim krmi rezano seno, otava, suha detelja, pleve in luskinje (stročje) pomešane z rezano repo, vendar ničesar izmed tega se ne kuha in ne pari. Letos namerava vitez pl. Plessing napraviti poskus s poparjenim krompirjem.

Mrjasci za pleme se ne spuščajo na pašo, marveč se drže v lesenih kočah z majhinimi dvorišči in ob času, kadar se spuščajo, se jim dá več suhe in jedrnate piče.

Mrjasci v starosti 3 mesecev se prodavajo za 50 kron

„ „ „ 4 „ „ „ „ 60 „

„ „ „ 5 „ „ „ „ 80 „

„ „ „ 6 „ „ „ „ 100 — 160 kron

Svinkice v starosti 3 mesecev se prodavajo za 40 kron

„ „ „ 4 „ „ „ „ 50 „

„ „ „ 5 „ „ „ „ 60 „

„ „ „ 6 „ „ „ „ 80 — 120 kron

Breje prasice prvenčke v starosti 12 do 15 mesecev se prodajajo po 160 — 180 kron.

Pred 3 meseci se prašički sploh ne prodavajo.

Prodani prašički se pošiljajo iz postaj Wildona ali Studenzen — Fladnitzu.

Za prenašanje in prevažanje prašičev imajo poseben voz.

Razven zgoraj navedenih plemenskih velikih stanic (postaj) sem videl obsežno prašičjo rejo na velikem posestvu kneza Schwarzenberga v Gestitthofu pri Muravi, kjer imajo takisto prašiči prosto pašo po gozdu ter dalje običajno daleč segajočo rejo prašičev pri norišnici v Feldhofu poleg Gradca, kjer se rede prašiči v hlevih, kakor tudi pri gospodarskih šolah v Grottenhofu in Grabnerhofu. Dokaj prašičev redé tudi pri mlekarnah in sicer v Gröbmingahu ter pri Sv. Štefanu, od katerih se prodaja na leto okolo 500 pitanih prašičev.

Lahko je mogoče reči, da reja prašičev na Štirnem stoji na visoki stopinji in da so požlahtnenci jorkshirskega plemena že kaj številno razširjeni; le na manjših kmetijah je še moči videti prašiče domačega plemena.

Vrabeec kot pevec. Galius Maento, ud družbe prirodznanskih věd v Nimi, opisuje sedanji osmi čudež iz cesarstva perutnine. Meseca aprila 1893. leta je on vzel iz vrabčevega gnezda mladiča, ga nahranil in posadil v kletko, kjer so že sedeli ščinkovec, dva čížeka in drozg. Čez nekoliko časa si je mladi vrabeec tako izborno osvojil različno mero petja svojih tovarišev v sužnosti, da nikakor ni bilo mogoče razločevati njih petja med seboj. Na pomlad, pripoveduje Maento, sem jaz privajen loviti poljske kobilice ter držati jih žive v nalašč za to pripravljenih kletkah. Doslej sem obešal te kletke v eni vrsti z onimi za ptice, toda nobena izmed ptic, izvzemši vrabca, ni kazala najmanjše volje posnemati škripanje čvrčkov (kobilic). Tudi v tem letu sem nalovil poljskih kobilic ter jih vvrstil kakor po navadi po kletkah po vrsti s ptičjimi. Kako veliko pa je bilo moje začudenje, ko sem dva dneva pozneje zaslišal, kako vrabeec posnema glas škripajočega čvrčka. Sedaj, koncem julija — nadaljuje Maento, so kobilice že davno umolknile, vendar moj siv šaljivec še ne neha posnemati kobilic ter združuje to škripanje s tičjimi pesmicami. Treba je še povedati, da ta vrabeec ne zna peti, ali bolje čirikat kot vrabeec. Omenim še, da je bil vzet iz gnezda jako mlad in da se radi tega ni mogel ohraniti v spominu čirikanja svojih starišev.

Ribarstvo v Avstriji. Dolgost tekočih vodâ, kjer gojijo ribarstvo, znaša 55.852 km; površje stoječih vodâ meri 36.094 ha. Število ribarskih revirjev je 1.430, število ribarskih upravičencev 3.725: število revirjev, kjer prevladujejo plemenite ribe, je 2.806; kjer je več neplemenitih rib, 1.985; število revirjev, kjer se neredno vlagajo mladiči, je 1.628; kjer se vsako leto 746; število neredno vloženih mladičev je 7.037.793, vsako leto redno vloženih rib 16.654.670. Množina na leto ulovljenih rib znaša 590.613 kg, od teh je plemenitih rib 235.347 kg; brutto dohodek za ribe znaša na leto 815.933 K. V 613 revirjih se nahajajo zlahtni raki, v 708 koščaki in v 21 revirjih močvirni raki (Sumpfkrebse); število ulovljenih rakov znaša: 64.015 zlahtnih, 46.834 koščakov in 2.872 močvirnih rakov. V 726 revirjev se nahajajo školjke. Ribnjakov je 3.165, ki merijo 60.616 ha; od teh je 2.402 v lastni upravi in 745 v najemu. Skrbno oskrbovanih je 1.248, priprosto (primitivno) oskrbovanih je 2759, opuščeni ribnjakov je 1.070, ki merijo 4.770 ha. Množina v ribnjakih ulovljenih rib znaša 1.398.297 kg mladičev in 3.360.092 kg namiznih rib. Število ribnjakov, v katerih se goje le krap, znaša 2.091; poleg krapov še druge ribe 858; kjer se goji rake pa 490. Ribarskih naprav se nahaja v Avstriji 280, od teh je v lastni upravi 242, v najemu 35. Letne subvencije dobivajo 11.320 K, izredne (enkratne) pa 17.032 K.

Opozorjamo na današnji oglas „Družstva Hospodař“ v Miloticích na Moravskem. Naši čitatelji naj ga resno uvažujejo. Društvo Hospodař se veliko let že trudi na polju preskrbovanja kmečkega gospodarstva z raznimi dobrimi in vspešnimi sredstvi. Zahtevajo naj tudi obsiren cenik. Ne bo jim žal!

Kronika Zadrúžne zveze.

Potovalne podpore v znesku po 300 K sta dobila s posredovanjem „Zadrúžne zveze“ od c. kr. poljedelskega ministerstva preč. gg. župnika Henrik Povše, načelnik Hranilnice in posojilnice v Čatežu, in Anton Oblak, načelnik mlekarske zadruga v Sv. Lorencu. Oglejala sta si razne zadrúžne naprave za mlekarstvo in za prodajo jajc in medu, predvsem pa vzorno vrejeno centralo za prodajo masla v Schárdingu na Gorenjemavstrijskem. G. župnik Oblak opisuje sedaj v raznih dnevnikih vtise, ki jih je dobil na potovanju in podaja nasvete za izpopolnjevanje našega mlekarskega zadrúžništva. V „Narodnem gospodarju“ bomo v kratkem priobčili poseben članek omenjenega g. župnika. Na njegovo vsebino opozorjamo že danes.

Osebna vest. Z dnem 7. t. m. je vstopil v Zadrúžno zvezo gospod Vladimir Pušenjak v kakovosti potovalnega učitelja in revizorja. S tem se je zvezino uradništvo zopet pomnožilo za izvrstno moč, ki bo posebno prav prišla zadrugam, katere bi rade imele predavanja. Odslej bodeta v to svrhu vedno na razpolago tajnik in potovalni učitelj. Pušenjak je preteklo leto izdelal z odliko zadrúžno šolo v Darmstadtu.

Na zadrúžno šolo v Darmstadt, ki jo vzdržuje Državna zveza kmetijskih zadrug na Nemškem je te dni odpotoval abs. jur. gosp. Anton Kralj iz Dobropolj. Po dovršenih študijah vstopi v službo Zadrúžne zveze v Ljubljani.

Živinorejska zadruga v Selcih je v svrhu premovanja goveje živine, ki se je vršilo dne 4. t. m. v Selcih, dobila od c. k. poljedelskega ministrstva 500 K podpore. V isto svrhu ji je dovolila tudi naša Zadrúžna zveza podpore v znesku 100 K.

Zadružni tečaj se je vršil v Zaostrogu v Dalmaciji od 11. do 16. septembra. Tečaja, ki se je vršil v tamošnjem frančiškanskem samostanu, se je udeležilo 18 zadružnikov. G. Gjuro Rašica, naš uradni vodja, je predaval o ustanovitvi raiffeisenskih posojilnic, o zakonih, ki pridejo v poštev pri zadružništvu, o knjigovodstvu, o skupnem naročevanju kmetijskih potrebščin, itd. Pri tej priliki je gosp. Rašica obiskal razne naše članice in sodeloval tudi pri ustanovitvah nekaterih novih dalmatinskih zadrug.

Sumarične izkaze za konverzijska posojila, ki jih je treba poluletno predložiti finančni oblasti v smislu predpisov § 9. zak. z dne 22. februarja 1907, d. z. št. 49, in § 12. odredbe finančnega ministerstva z dne 25. februarja 1907, d. z. št. 50, smo natisnili in založili. Posojilnice, ki jih rabijo, naj jih zahtevajo pri Zadružni zvezi.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 80. (Hran. in pos. v K.) Ali je naš zavod dolžan dati brezplačno izbrisne pobotnice (notarske) in ali smo dolžni brezplačno preskrbeti izbris tega dolga?

Odgovor 80. Ne, ker je v zadolžnici rečeno, da se zaveže dolжник trpeti oziroma povrniti „sploh vse stroške, ki jih utegne povzročiti zavarovanje in izterjanje terjatve, nadalje tudi stroške pobotnice, odstopnice in potrdil o obrestnih plačilih in glavničnih odplačilih.“

Vprašanje 81. (Hran. in pos. v C.) Prosimo pojasnila, ali bomo morali plačati pristojbino tudi za obresti tekočega računa, katerega ima posojilnica z Zadružno zvezo?

Odgovor 81. Ne, ker so te obresti proste davka.

Vprašanje 82. (Hran. in pos. v D.) V odborovi seji smo soglasno sklenili pooblastiti našega tajnika, da sme sam podpisovati vse posojilnične spise, knjžice, i. t. d. Ali smo ravnali pravilno?

Odgovor 82. Ne, ker ste kršili predpise Vaših pravil. § 24 Vaših pravil namreč določa: Potrdila o prejemkih v imenu zadruga morajo brez izjeme biti podpisana od dveh udov načelstva, da so veljavna nasproti zadruzi. § 22 pa določa: „Načelnik podpisuje sam pisma, s katerimi se zadrugi ne nalaga nikaka zaveza.“ V § 25 pa citate: „Če je načelnik začasno zadržan, opravlja njegove posle tisti ud načelstva, katerega določa sam načelnik.“ Iz teh predpisov Vaših pravil razvidite jasno, kako Vam je postopati glede podpisavanja. Opomnimo še, da Vaš tajnik tudi ne more imeti pravice do podpisovanja v imenu zadruga, ker ni niti član Vašega načelstva.

Vprašanje 83. (Kmetijsko društvo v M.) Ali moramo kolekovati prošnje za dovoljenje vporabljanja bencina pri naših strojih, ki jih moramo nasloviti finančnemu ravnateljstvu in trgovski zbornici?

Odgovor 83. Te prošnje so koleka proste.

Vprašanje 84. (Občinska mlekarna v Št. V. p. L.) Je-li treba naznanila na okrajno glavarstvo kolekovati?

Odgovor 84. Pristojbini (koleku) niso podvržene vloge, ki jih morajo zadruga, ustanovljene na podlagi zakona z dne 9. aprila 1873, d. z. št. 70, predložiti političnim oblastinjam v smislu § 35 omenjenega zakona, t. j. zadružne pogodbe (pravila), spremembe pravil, računski sklepi in priloge k tem vlogam. (Zakon z dne 21. maja 1873, d. z. št. 87, § 7).

Ta ugodnost glede kolekovanja se je z zakoni z dne 27. oktobra 1880, d. z. št. 1 iz 1881, in z dne 15. aprila 1885, raztegnila tudi na druge pridobitne in gospodarske

zadruga, navedene v § 1 zakona z dne 27. decembra 1880, d. z. št. 151 (odnosno v členu I. zakona z dne 14. aprila 1885, d. z. št. 43. Raiffeisenskim posojilnicam, ustanovljenim na podlagi zakona z dne 1. junija 1889, se je ista pristojbina ugodnost glede korespondence z javnimi uradi in oblastinjam priznala v §§ 3 in 4 navedenega zakona.

Vprašanje 85. (Hranilnica in posojilnica, L. pri Z. m.) Davčni urad je pri legalizaciji naših podpisov naših odborovnikov zahteval po 1 K koleka za vsakega odborovnika. Pisali ste nam, da se po T. P. 66 a, aa, zak. z dne 13. decembra 1862, d. z. št. 89, in odredbe finančnega ministerstva z dne 8. novembra 1900, št. 55100, plača za legalizacijo podpisov načelstva le kolek 2 kron. Kam naj se obrnemo, da dobimo povrnjeno preveč plačano kolekovino?

Odgovor 85. Naslovite na isti urad v smislu § 77 zak. z dne 9. februarja 1850, d. z. št. 50, najkasneje tekom treh let po izvršenem plačilu, prošnjo, da Vam povrne preveč plačano kolekovino.

Vprašanje 86. (Mlekarska zadruga na D.) Prosimo pojasnila, po kateri lestvici se zaračuna kolek na zadolžnici, ako si išče posojila mlekarska zadruga pri domači raiffeisnovki?

Odgovor 86. Po prvi lestvici. Seveda pristopi zadruga kot član k posojilnici, ker sme ta le članom posejovati.

Vprašanje 87. (Hran. in pos. v L.) Neka stranka ima vinkulirano knjžico pri nas, zato ne izplačamo hranilne vloge drugemu, kakor samo njej. Šla je na Prusko in od tam smo dobili naročilo denar odposlati. Poslani denar pa je prišel nazaj iz pošte. Sedaj je ista oseba v Severni Ameriki. Ali se smemo zanesti na poštno razmere v Ameriki, da prejme resnično prava oseba denar in ne morda kdo drugi? Dotična oseba ne zna pisati in pismo je nekdo drugi pisal, sicer pa so pričje tudi nam znane osebe.

Odgovor 87. Svetujemo Vam, da ne pošljete prej denarja, dokler ne dobite od stranke pravilne, po konzulu legalizovane odpovedi vloge.

Vprašanje 88. (Hran. in pos., Šm. p. K.) Blagovolite opozoriti v N. G., da morajo posojilnice, ki se poslužujejo ugodnosti postave z dne 22. februarja 1907 o pristojbinskih olajšavah ob konverziji zemljeknjžnih dolgov, pri dotičnih aktih imeti tudi zemljeknjžni izpisek. Ali so ti zemljeknjžni izpiski koleka prosti? Pri nas je uradnik finančne direkcije pri reviziji te izpiske zahteval.

Odgovor 88. Smo storili s posebno notico v denašnji številki. Hvala Vam, da ste nas opozorili. Prosimo Vas, da nas obvestite vedno o vseh stvareh, ki jih opazite. Isto prosimo tudi druge zadruga. Le ako sodelujemo vsi skupaj pri zadružnem glasilu, bo mogoče ozirati se vedno na aktualne potrebe. — Kar se pa tiče Vašega vprašanja glede kolekovanja zemljeknjžnih izpiskov, omenjamo, da v zakonu o pristojbinskih ugodnosti ob konverzijah hipotečnih posojil ne zasledujemo, da bi bili izpiski koleka prosti. §§ 2 in 6 omenjenega zakona navajata le, da se plača za izbrisne, dolžne in odstopne listine le stalna pristojbina 1 K za vsako polo, ako ni pristojbina po lestvici drugi mogoče še nižja, in da je vpis zastavne pravice koleka prost, ako se svota starega posojila krije z novim posojilom. Za višjo razliko se plača k prvi poli, poleg v § 2 navedene stalne pristojbine 1 K, še pristojbina po II. lestvici. Tabularne prošnje in druge sodnijske vloge se kolekujejo, kakor po navadi. (§ 17 odredbe finanč. minist. k omenjenemu zakonu) Glede zemljeknjžnih izpiskov pa zakon ne navaja posebnih pristojbinskih ugodnosti.)

Vprašanje 89. (I. okrajna hran. in pos. v K.) Uljudno prosimo, da nam blagovolite poročati, kaj hočemo z dotičnimi hranilnimi vlogami ukreniti, za katerih nam je bivališče neznano ter jih nemoremo obvestiti, da bi svoje dvignili. Naša posojilnica je sklenila raziti se mirnim potom. Vse druge vlagatelje je že pozvala za dvig, teh pa ne more.

Odgovor 89. Dajte pozvati po domačih listih vse vlagatelje, ki se še niso oglasili za dvig svojih vlog in opozorite istočasno, da po preteku določenega časa izročite vse tiste vloge, katerih lastniki ali njih bivališče Vam je neznano, sodišču v shrambo.

Vprašanje 90. (Km. dr. v R.) Ima-li oni pravico se udeležiti občnega zbora ozircma likvidacije, kedar je svoj delež odpovedal? Imajo-li oni, kateri so svoje deleže l. 1907 odpovedali, tudi pravico do morebitnega preostanka, ali samo isti, kateri niso oziroma ne bodo deleže do občnega zbora odpovedali?

Odgovor 90. Kakor hitro je likvidacija razglašena, je istočasno vse člane smatrati kot odpovedane in enakopravne glede vseh pravic, ki jih morejo imeti do premoženja zadruge. Po razglašeni likvidaciji se ne more nobeden več odpovedati. Na občni zbor imajo pravico priti vsi člani. Slučajni preostanek po vrnitvi deležev članom se razdeli po predpisih pravil, odnosno, če o tem ni v pravilih ničesar določeno, sorazmerno med vse ob likvidaciji zadrugi pridružene člane.

Zadružni pregled.

Iz seje glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske z dne 17. septembra 1907: „Glede zvršitve na zadnjem občnem zboru sprejetega predloga glede preosnove družbe, oziroma njenih podružnic, na zadružni podlagi, se je naprosil odbornik g. predsednik Lenarčič, da zdela načrt preosnove, ki naj se razmnožen in pravočasno pred dotično odborovo sejo v preštudiranje doloži vsem odbornikom“.

Pristop občin k raiffeisenskim posojilnicam. Osnova zakona, ki jo je bil sklenil štajerski deželni zbor z ozirom na to, da bi se občinam omogočil pristop k zadrugam z neomejeno zavezo, tedaj k raiffeisenskim posojilnicam, ni zadobila najvišjega potrjenja. Osnova zakona se je odklonila z motivacijo, da bi bilo tako prevzemanje, glede visokosti nedoločenih obvez za občine prenevarno, da bi se s tem občinam nudila prelahka prilika za najemanje posojil, tako da bi se s tem omogočile razne zlorabe, poleg tega pa še, ker bi se raiffeisenskam odtegovale svote za dovoljevanje osebnega kredita, dočim si morejo občine že drugje primernejše nabaviti potrebni kredit.

Ker je vlada temu tako nasprotna, je deželni odbor sklenil, da ne predoži tozadevnega vprašanja še enkrat deželnemu odboru v pretres.

Zadružništvo na Ogrskem. Koncem l. 1906 je bilo na Ogrskem vsega skupaj 1956 posojilnic, ki so stale pod nadzorstvom Centralne kase v Budimpešti. Posojilnice so imele 498.379 članov, ki so prevzeli 908.014 deležev v skupnem znesku 45.278.534 kron, od tega pa vplačali v gotovini 26.456.853 kron. Hranilnih vlog so imele vse posojilnice v znesku 47.176.370 K, rezervni fondovi so znašali 4.241.220 K, skupni promet pa 148 milijonov kron. Osrednja blagajna posojilnic v Budimpešti nabira potrebni denar za podpiranje posojilnic z izdajo 4⁰/₁₀₀, 4¹/₂⁰/₁₀₀, 5⁰/₁₀₀ obligacij, katerih je koncem l. 1906 bilo v prometu v skupnem iznosu 12.609.400 K. Zakladna glavnica osrednje blagajne je znašala 4.311.000 K,

deleži 1.536.200 K, hranilni vložki pa 23.014.963 K. Menic je osrednja blagajna eskomptirala 285.034 v znesku okroglih 85 milijonov kron, poleg tega 31.473 dolžnih pisem v vrednosti 13 milijonov kron. Posojilnica je posredovala tudi pri konverziji zemljeknjižnih posojil. Doslej je bilo konvertiranih 3143 posojil v znesku 13.301.300 kron.

Hrvatska poljedelska banka v Zagrebu izkazuje v svoji bilanci za prvo letošnje polletje že K 83.345.33. Lansko leto je imela celoletnega dobička K 132.427.39. Letošnja dividenda bo skoraj gotovo znašala 5⁰/₁₀₀.

Zadružništvo na Koroškem. Nemška zadružna zveza v Celovcu je imela začetkom t. m. svoj šesti redni občni zbor. Iz poročila o delovanju zveze posnamemo, da je koncem l. 1906 bilo včlanjenih pri zvezi 82 hranilnic in posojilnic, 3 mlekarske zadruga, 2 skladiščni, 1 živinorejska, 1 kmetijska nakupna in prodajna zadruga, c. k. kmetijska družba in še 5 posameznih oseb, izvoljenih v odbor, vsega skupaj tedaj 95 članov, ki so vplačali 198 deležev v vrednosti K 3960. Stanje vlog zadrug v takočem računu je znašalo K 1.944.385 86, stanje izposojil pa K 195.425.04. Od tega odpade K 141.625.04 na hranilnice in posojilnice in K 53.800 na druge kmetijske zadruga. Zveza je l. 1906 izvršila revizijo pri 59 zadrugah, koncem l. 1906 pa je imela poseben tečaj za zadružne upravnike, katerega se je udeležilo 15 oseb. Denarni promet hranilnic in posojilnic je znašal za l. 1905 K 12.380.142. Članov so posojilnice imele 8090, deležev K 159.704, rezervnih fondov K 170.780, hranilnih vlog K 6.169.560, posojil pa K 5.289.744. L. 1906 je zveza za svoje članice nakupila 10.247 q umetnih gnojil v vrednosti K 56.699.51, dalje 48 poljedelskih strojev v vrednosti K 10.000. Mlekarska zadruga v Celovcu je imela koncem l. 1906 101 članov z 298 deleži. Povprečna mlečna dobava je znašala 2227 kg na dan. Mleko se je prodajalo povprečno po 18.44 h, upravni stroški so znašali 3.30 h, tako da znaša čista vrednost 1 kg mleka 15.14 h, odnosno vsakega litra mleka 15.61 h. Čistega dobička je imela mlekarska zadruga za l. 1906 K 378.68. Žitna skladiščna zadruga v Št. Vidu ob Glini je imela koncem l. 1906 256 članov z K 11.710 vplačanih deležev. Zadruga se razvija precej dobro. L. 1906 je prodala 6798 q blaga, nakupila pa za svoje člane 2944 q. Tudi skladiščna zadruga v Sinčivesi se razvija precej dobro. Prodala je l. 1906 3885 q blaga.

Na občnem zboru se je sklepalo o nadaljni vsovršitvi blagovnega prometa s posredovanjem zveze in o vpeljavi vzornega skladišča za poljedelske stroje. V to svrhu se je dovolil kredit 100.000 K. Od časa do časa se bodo vršile preizkušnje poljedelskih strojev, ki jih bo vodila kmetijska družba, katera je ob enem članica zveze. Čudno se to sliši: Drugod delujejo kmetijske družbe v soglasju z zadružništvom, pri nas na Kranjskem pa podpira ravno kmetijska družba zadružništvu nenaklonjene in ovirajoče toke!

Zadružništvo v Italiji. Natančne statistike o zadružništvu v Italiji še nimamo, ker ne vživa tam še zadružništvo pri javnih zastopih onega vpoštevanja, kakor drugod. Sicer se pa raznoliko zadružništvo razvija neprestano, ker je revščina italijanskega nižjega naroda zelo velika. Kmetijsko zadružništvo se razvija še le v najnovejšem času in obsega prilično 2000 zadrug. Za njegov razvoj so najbolj delovali Dr. L. Wollemborg, Dr. G. Raineri i. dr. Posebna zveza kmetijskih zadrug se nahaja v Piacenzi: Federazione italiana dei consorzi agrari.

Razun kmetijskih zadrug je še prilično 736 ljudskih posojilnic Luzzattijevega in Viganójevega sestava, 948 kon-

sumnih društev, 41 vinarskih zadrug, 99 mlekarskih zadrug, 28 pekarskih, 35 zadrug za oddajo kmečkih delavnih sil, 175 zadrug za prevzemanje skupnih del, 471 obrtnih, proizvajalnih zadrug, 55 delavskih stavbinskih zadrug, 396 posojilnic, 87 zavarovalnih zadrug, 151 kmetijskih zadrug, 13 izobraževalnih zadrug in 1 zadruga v svrhu nabiranja nametnega denarja. Vse te zadruge imajo prilično 600.000 udov. Ljudske posojilnice (banche popolari) so imele koncem l. 1902 119,857.898 lir skupne glavnice, 1.127,713.928 lir prometa in 313,407.274 lir hranilnih vlog. Novejše podatke obelodanimo, kakor hitro jih dobimo. Kmetijsko združništvo, združeno v zadružni zvezi v Piacenzi, pa je v poslednjem času sklenilo ustanoviti posebno osrednjo blagajno, za katero je izdelal načrt prej omenjeni minister Luzzatti. Osnovna glavica je proračunjena na 10 milijonov lir. Njen sedež bo zaenkrat v Piacenzi, kasneje se bo pa prenesel v Rim. Centralna blagajna bo morala v prvi vrsti pospeševati snovanje poedinih zadrug, osobito takih, ki se pečajo s kmetijskimi postranskimi obrti in izvozom kmetijskih pridelkov, odnosno uvozom potrebnih surovin, zatem pa pospeševati medsebojno zvezo ljudskih bank s kmetijskimi zadrugami in zvezami, a tudi z inozemskimi zavodi.

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev v Gorici razširi, kakor čitamo v goriških časopisih, svoje blagovno poslovanje tudi na skupno nabavo turščaka, moke, otrobov, i. t. d. Tako je prav. Marsikateri trgovci na Goriškem so ravno s temi tako potrebnimi predmeti dovolj odirali našega kmeta. Uspeh skupne nabave v okvirju združništva se je pokazal tudi na Goriškem dovolj jasno tekom zadnjih let (modra galica, umetna gnojila i. t. d.) Predsedstvo „Goriške zveze“ je prevzel, po odstopu preč. g. Dr. Antona Gregorčiča, drž. in dež. poslanca, preč. g. stolni vikar Andrej Pavlica, podpredsedstvo pa deželni odbornik g. prof. Ivan Berbuč.

V Galiciji nameravajo ustanoviti zvezo rusinskih zadrug.

Tirolska centralna mlekarina v Inomostu, ki je bila ustanovljena l. 1903, je meseca septembra sklenila prostovoljni razpust in likvidacijo. Istočasno se je imenoval odbor, ki naj pripravi vse potrebno za ustanovitev nove mlekarske zadruge. Tirolska osrednja mlekarina je bila od prvega početka osnovana na nepravilni podlagi, zato ni mogla vspevati tako, kakor bi bilo to potrebno za mlekarstvo, ki je na Tirolskem izvanredno razvito.

Prehod mlekarskih združnih organizacij v roke akejskih podjetij. „Štajerska mlekarina“, ki se je prvotno imenovala „Prva štajerska mlekarska zadruga v Gradcu“ je prodala svojo podružnico na Dunaju anglokontinentalni delniški družbi za kondenzirano mleko. Ta družba je skušala nakupiti tudi „Prvo češko delniško mlekarino“, kar pa se ji ni posrečilo, ker ni v prodajo privolil občni zbor mlekarne.

Nemška osrednja mlekarina v Brnu je morala iz raznih vzrokov prestopiti v likvidacijo. Da se ohrani donosna oddaja mleka, se je pred kratkim ustanovila nova osrednja mlekarina v Brnu, katere namen je prevzeti inventar razpuščene zadruge na vsak način po taki ceni, ki obvaruje prejšnjo zadrugo pred konkurzom.

Schulze-Delitschevke, ki so priklopljene Splošni zvezi pridobitnih zadrug na Dunaju, so imele koncem l. 1906 161.556 članov, katerim so tekom l. 1906 dovolile 523.7 milijonov kron posojil, pri tem pa imele 37 milijonov kron dobička. Lastna glavica (deleži, rezervni fondi) je znašala 60,654.000 K, tuja glavica (hranilne vloge, izposojila in reeskompti) pa 371,580.000 K; imele so tedaj 432.2 milijona kron obratne glavice in 351 milijonov terjatev koncem leta.

Schulze-Delitschevih posojilnic je bilo pri Splošni zvezi 416, poročila je pa vpslalo 401 posojilnic.

Pri isti zvezi je včlanjenih tudi 213 konsumnih društev. 196 jih je imelo 117.841 članov, 38.4 milijone kron prodanega blaga in 2,100.000 kron dobička. Razun teh je imela zveza še 118 proizvajalnih, surovinskih, skladiščnih in obrtnih zadrug. Iz poročila 95 takih zadrug izhaja, da so imele 45 milijonov kron prometa, 1,061.000 K čistega dobička in 11.860 članov.

Schulze-Delitscheva zveza na Dunaju je imela pretekli mesec svoj 35. zbor v Inomostu. Iz poročila načelnika povzamemo sledeče tipično priznanje: „V najbližnjem času bo 10 let, odkar smo v dogovoru z delniškim društvom „Dunajski obrtno-kreditni zavod“ ustanovili pri njem denarno izravnalno centralo za našo Splošno zvezo. Tudi tukaj se zopet kaže, da nedostaje nemškim zadrugam solidarnosti, ker so rajše peto kolo pri različnih bankah in hranilnicah, mesto da bi iz lastnih moči zasnovale imponujočo centralo.“ Tout comme chez nous — vse kakor pri nas! moramo vsklikniti, če se spomnimo, kako se tudi na Slovenskem Schulze-Delitschevke rajši pridružujejo različnim bankam in hranilnicam, nego svoji lastni denarni centrali v Celju, kar se posebno jasno spoznava iz medlih poročil te osrednje denarno-izravnalne blagajne.

O mednarodnem združnem shodu v Cremoni prinesemo v eni prihodnjih številok obširnejše poročilo. Za sedaj nam je primanjalo prostora.

Nemške hranilnice na Češkem. Koncem meseca septembra t. l. je imela Češka hranilnica v Pragi 212,904.613 K hranilnih vlog, ona v Češki Lipi pa 20,065.613 K. Zanimivo bi bilo vedeti, koliko češkega denarja se nahaja v teh nemških hranilnicah, gotovo vsaj 60%.

Obrestna mera. Dunajske banke so sklenile, da s prvim t. m. zaobrestujeje vloge največ po 4%.

Ob začetku šolskega leta je gotovo zelo važno, iznova opozarjati na to, da otrokom, itak ne malokdaj preobloženim z duševnim naporom, ne kaže v tem času dajati tudi še pijač, ki dražijo živce in s tem škodujejo zdravju. Senkaj spada poteg alkohola zlasti zrnata kava, ki bi se po izreku slovečega zdravnika sploh ne smela dajati otrokom v šolskih letih. Teža tudi nikakor ni treba. Kathreinerjeva Kneippova sladna kava je tako imeniten nadomestek zrnate kave! Posebno napravljanje za deco provzroča tako malo truda, ki se vrhutega bogato poplača s tem, da vidno uspevajo naši ljubljenci. Kathreinerjeva Kneippova kava je lahko prebavna, krvotvorna in krepilna ter ima spričo posebnega načina svojega proizvodnje prijetno mil okus po kavi, ki se ga lahko navadi vsakdo. Seveda je zaradi mnogih m. n. j. vrednih posnemkov treba opreznosti pri nakupovanju. Zahtevajte vselej izrečno Kathreinerjevo kavo in jemljite le zaprte izvorne zavoje s tem imenom kakor tudi z imenom in s sliko župnika Kneippa kot varstveno znamko.

VABILO

na

OBČNI ZBOR

Obrtno-kreditne zadruge v Ljubljani

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

kateri se vrši v nedeljo, dne 20. oktobra t. l. ob 10. uri dopoldne v mali dvorani hotela „Union“.

Dnevni red:

1. Pomen in potreba „Obrtno-kreditne zadruge.“
2. Vpisovanje članov.
3. Nadomestna volitev 1 uda načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

O d b o r,

VABILO

na

izredni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Loki pri Zidanem mostu,
registrirane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se vrši dné 20. oktobra 1907 ob 9. uri dopoldne.

Dnevni red:

Volitev nadzorstva.

Načelstvo.

VABILO

na

izredni občni zbor

Kmetijskega društva v Šmarji pri Kopru, Istra,
registrirane zadruge z omejeno zavezo,

ki se vrši v nedeljo 23. oktobra 1907, ob 3. uri popoldne
v hiši Franca Ulčnika v Šmarji.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorništva.
3. Poročilo o izvršitvi revizije.
4. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

Načelstvo.

Psa braka, majhne pasme, vajenega lovca, dobrega iskača, živahnega temperamenta, za takojšnjo uporabo kupi Iv. Podboj, župnik v Toplicah.

Priporoča se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbli zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Jajca za valiti Najboljih vrst, vzgojenih na velikih posestvih: Minorka črne in bele, Plymouth R, hamburške zlatice, italijanske bele in jerebičje barve à 40 vin., Faverolke, Viandotke srebrne in bele barve à 50 vin., Minorke črne rdeč. greb. amer., italijanske bele rud. greb. (novosti) à 60 vin., Velike pekinske rase bele à 60 vin., Amer. vel. br. purani à K 1-20, Bisernice sreb. viš. à 40 vin.

Perutnistvo Smržice, Morava (Smržitz, Mähren)

Razpis natječaja.

Usljed odluke, prihvacene od upravnog vijeća na sjednici, držanoj dneva 22. o. m., raspisuje se natječaj na pokriće mjesta revizora kod ovoga združnog Saveza.

Sa pokrićem ovoga mjesta skopčana su ova beriva:

a) Godišnja plaća od kruna 3900, isplativa u jednake mjesečne pretplatne obroke.

b) Dnevnic a od kruna 10 za svaki dan izbivanja iz Spljeta u poslu Saveza.

c) Putni troškovi: na parobrodima prvi razred, na željeznicama drugi razred, a za ostala putovanja 60 para po kilometru.

Revizor, osvem stručne naobrazbe, koju mora da ima, treba da zna govoriti i pisati hrvatski.

Revizor će biti imenovan za sad provizorno, za godinu dana. Iza izmaka ovoga roka, moći će se š njim utvrdit služba pogodbom i za dulje vrijeme.

Rok natječaja traje do 10. oktobra 1907.

3-3

Od Prestojništva Saveza.

Spljet, 24. avgusta 1907.

D. F. Ivanišević.

I. Antićević.

*Naj toče majhen sem možic!
Pa sem lepo debelih lic.
In ta sem le zato dobil,
Ker sem Kathreinerjevo kavo pil.*

Pristna samo v izvornih zavojih z imenom **Kathreiner.**

Nihče naj bi ne pil močno razburjajoče zrnate kave nemešane!

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

sama se je obnesla za najokusnejšo primes, ki lahko prebavna, redilna in krvotvorna speši zdravje.

Otroke bi bilo samo še navajati Kathreinerjeve kave.

V življenju nikdar več 600 komadov samo glđ. 1-65.

1 krasno pozlačeno preciz ura z veričico s 3 letnim jamstvom, 1 moderna svilena kravata za gospode, 2 fina žepna robca, 1 prstan za gospode z imit. biserom, 1 elegantna broša (novost), 1 par gumbov z imit. briljanti, 1 žepno zrcalo, 1 denarnica, 1 par manšetnih gumbov, 3 naprsni gumbi, vse double zlato s patentirano zaponi, 1 album 10 najlepših slik sveta, 3 šaljivi predmeti, velika veselost za stare in mlade, 1 nikelnast tintnik. 20 važnih dopisovalnih predmetov in še 500 raznih predmetov za dom neobhodno potrebnih. Vse skupaj z uro, ki je sama vredna tega denarja, velja samo glđ. 1-95. Pošilja proti povzetju, ali če se denar naprej pošlje.

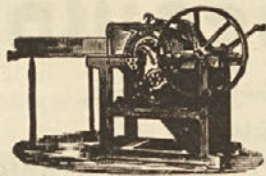
Dun. cen. razpošiljalnica, P. Lust, Krakov 463.

Kar ne ugaja, se zamenja.

Mlatilnice

lahko tekoče z rokami za goniti.

Mlatilnice vsakovrstne
z vrtilom (gepeljnom).

Mlatilnice z motor-

jem na bencin (najcenejša gonilna sila) kakor tudi vsi poljedelski stroji po

zelo nižanih cenah

pri

Karol Kavšeka nasled. 248 x-19

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga strojev.

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

Vsakdo naj se v svojo korist prepriča predno kupi kaki stroj!

Čujte! Čujte!

Prej 18 K sedaj 8 K

Krasna remontoir-Gloria srebrna ura s 3 močnimi pokrovi, bogato okrašena, dobro idoča, 3 leta garancija, pošilja proti povzetju za **samo 8 kron**

Henrik Weiss — Dunaj XIV./3.
Sechshausenstrasse 5/38. 12-11

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 27.

247 24-19

Delniška stavbinska družba »UNION« v Ljubljani.

Ob začetku leta sklepajo posojilnice na občnih zborih o porabi čistega dobička. — Delniška stavbinska družba „UNION“ se usoja pri tej priliki opozoriti p n. hranilnice in posojilnice, da so še oddati delnice III. emisije, in da blagovolè vsaj en del čistega dobička uporabiti za nakupovanje delnic družbe „UNION“. — S pomočjo zadružne organizacije se je posrečilo postaviti krasno stavbo hotela „UNION“. — Delničarji postali so solastniki tega podjetja, in delnice imajo sedaj svojo vrednost. Treba je pa še oddati III. emisijo, in odda se lahko, ako naše hranilnice in posojilnice vzajemno postopajo in prevzamejo delnice. — Tako narodno-gospodarsko delo mora vspevati. — Oglasila za podpise delnic sprejema podpisani načelnik.

Dr. V. Gregorič,
načelnik.

Dober svet!

Kdor še ne pozna krasnih vspehov pravega

klajnega apna

z znamko „Hospodář“,

temu svetujemo, da si za poskušnjo naroči plombirano, z znamko hranilnega zakona preskrbljeno izvorno vrečico, ki tehta 5 kg. Dobi jo franko za 2 K 40 v. s posebnim navodilom.

Kdor pa že pozna dobrodelno vplivanje klajnega apna „Hospodář“, temu tudi ni žal denarja za porto, zato si naroči najmanj 25 kg nefrankovano po železnici za K 6—; 50 kg računamo nefrankovano po K 11 25, 100 kg pa po K 22—.

Naše pravo, nepotvorjeno, češko klajno apno pospešuje prebavljanje, obvaruje pred slabostjo, pospešuje delanje kosti in pomaga k točnosti.

Napravite mal poskus, pa se bodete prepričali, da se brez klajnega apna ni mogoče misliti boljše hrane za živino.

Zahtevajte obširnega cenika za vse gospodarske potrebščine zastoj in franko.

Veliki zavod „Društva Hospodář“

v Miloticich n/ Bečrou, Moravska.

Najboljša in najsigurnejša

Stanje vlog 30. aprila 1907:
čez 13 milijonov kron

prilika
za štedenje!

Denarni promet 30. aprila 1907:
čez 19 milijonov kron

Ljudska posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,
preje: Gradišče št. 1

sedaj: Kongresni trg št. 2, I. nadstropje

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, tako, da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 kron čistih 4 K 50 h na leto.

Stanje vlog 30. aprila 1907: K 13.927.621·90 — Denarni promet v letu 1906: 55.129.024·18

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dne 30. aprila 1907.

249, x—19

Dr. Ivan Susteršič,
predsednik.

Fran Povše,
vodja, graščak, deželni odbornik, drž. in dež. poslanec itd.

Anton Kobi,
trgovec in pos. na Bregu

Frančišek Leskovic,
zasebnik in blag. Ljud. pos.

Odborniki:

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Wildonu

Karol Pollak,
tovarnar in posestnik v Ljubljani.

Josip Šiška, kanonik,
podpredsednik.

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec v Št. Vidu nad Ljubljano.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polju,

Ivan Pollak,
tovarnar in pos. v Ljubljani.

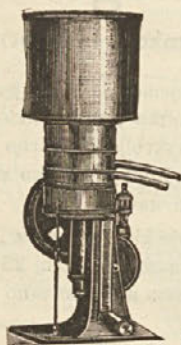
Ivan Kregar,
svet. trg. in obrt. zbor. v Ljubljani.

Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku.

Delniška družba Alfa Separator, Dunaj, XII. Wienerbergstrasse 31

Zaloge: PRAGA, GRADEC, KRAKOV.

Največja specialna tovarna mlekarškega orodja, strojev in pločevinskega blaga. Popolne mlekarške oprave in hladilne naprave.

Originalni Alfa Caval posnemalniki model 1906

so največja popolnost posnemalnega stroja

Uzredno zboljšanje.

Zvišana delavna zmožnost.

Konkurenčne stroje zamenjujemo z Alfa posnemalniki pod najugodnejšimi pogoji.

Alfa-vrči za mleko

Patentovane Isselhardove hladilne naprave

iz posebno močne jeklene oklopne pločevine. Nizke nabavne cene. — Ohlajenje na 1--2° C.

Vse mlekarške priprave najboljšega izdelka vedno v zalogi.

Ceniki na željo brezplačno in franko.

Dopisovanje v slovenskem jeziku.

x—14